

KVICKROT

Ulla Hannelius

INNEHÅLL

Krigsbarn	3
En speciell dag	6
Uppvaknandet	10
Ett med naturen	14
Nattligt anrop	18
Påhälsningen	24
Minkpälsen	29
Elisabeth	29
Kungalunchen	36
Saffransris och dromedarer	39
Mässhallen	42
Psalm 297	45
Honungsrösten	48
Travvinsten	57
Tre vita kallor	49

Krigsbarn

BRITA LIND sitter i lunchrummet omgiven av sina arbetskamrater. De talar om kriget i Bosnien. Alla har synpunkter, utom Brita. Hon känner av reumatismen idag. Hon reser sig tungt, välter skålen med filmjolk; utan att röra sig iakttar hon vätskan som flyter ut, stirrar på mönstret på bordduken. Brunt och grönt.

Det får henne att minnas.

– Vill ni höra om två krigsbarn? säger hon, och utan att invänta svar börjar hon berätta.

Flickan och pojken sitter hopkrupna under bärbuskarna, de upptäcker soldaterna, ser skräckslagna på varandra.

Barnen befinner sig i fortsättningskrigets Finland i utkanten av det andra världskriget.

Krigsvintern är kall och vitaminfattig.

Kriget betyder farliga leksaker i naturen. Bombskydd. Nätter i kokonger av filter. Skavföttersvinter i badkar som ibland får ersätta bombskyddet för de utmattade små.

Pojkens kalufs spretar runt kerubansiktet, flickans mörka flätor viftar till.

– De kommer, Lauri! Vi måste gömma oss bättre! säger hon.

Lauri griper tag i hennes hand, de springer in i trädgården, spanar mot grinden som leder till bombskyddet.

– Om bara pappa var här, viskar Lauri.

– Jag längtar efter mamma, gnyr flickan.

Barnen ser uniformerna, de liknar inte pappas, de ser stövlarna, gevären.

– Vi springer, säger flickan.

– Nej, ryssarna är för nära, svarar Lauri.

Någon ropar ut en order på fiendens språk, flickan och Lauri ser ängsligt på varandra.

I skuggan av sembratalen börjar soldaterna sin jakt. De klampar över jordgubbslandet, går genom potatisfårorna. Spejar, vädrar med lyfta gevär, medan barnen tysta, som vore de redan döda, trycker mot hemmajorden.

Lika plötsligt som de dykt upp slutar soldaterna söka, de marscherar ut ur trädgården.

Barnen kryper fram, stiger ut i solskenet, i jordbruna kläder rusar de hem, till Tryggheten.

– Så ni förstår att också den här gången rädda–

des jag från krigets fasor, fortsätter Brita.

Minnet av den skräckfyllda barndomsupplevelsen har förföljt henne. Om och om igen har hon upplevt händelsen utan att bli kvitt ångesten.

– Ända tills den dagen då jag frågade mamma varför hon inte var hos oss i trädgården när ryssarna kom, varför vi var så ensamma. Då förstod jag sanningen. Minnena, som under decennier förföljt mig, fanns bara i min fantasi, rester av en mardröm i barndomen... Jag är så tacksam över att min dotter Lisa i Stockholm inte behöver uppleva samma hemsgheter!

– Stackars du, säger Lilly Svensson till Brita. Jag måste gå nu... Du har ju gett mig kompliment i eftermiddag... jag måste hämta en sak.

En speciell dag

LILLY SVENSSON vaknar med ett ryck, klockradion spelar musik, hon blundar, återupplever drömmen, ler. Den här tisdagen är speciell. Dagen innan har hon burit hem den lilla kartongen med det hemliga innehållet.

En stund senare sitter hon i köket, kristallen i fönstret kastar färgade stjärnor över väggarna. Hon äter gröt med morgontidningen uppslagen framför sig, läser familjesidorna.

Vägguret jagar henne.

Hon sminkar sig, tar fram kartongen, lyfter varsamt upp den silvergrå peruken.

Den trycker mot öronen, hon petar in några strån, studerar ansiktet i spegeln.

Längs asfaltgator ilar hon iväg, ser sig omkring i klungan av arbetsresenärer på buss hållplatsen, ler okynnt. Har någon märkt hennes förvandling?

Hon trippar fram i busskön, den vinröda kappan svänger i morgonsolen. En vindpust får henne att ängsligt lyfta händerna till huvudet,

hon nickar åt bussföraren, har han märkt något?

De kör mot Falun, motorbullret dränks i ljusa röster i den kvinnobelamrade bussen. Morgontrötta stämmor diskuterar vårdarbete och barnuppfostran. Genom sorlet pyser skratt fram. Lilly slappnar av, tittar ut, vill se ormvråken som gjort viltstängslet till sin höstspaningsplats.

Det är då hon ser honom, en främmande Adam mitt i den stojande Evakören. Mörkhårig, välklädd, attraktiv. Han ler mot henne. Hon rätar på ryggen, rättar till håret. Kanske det är intresset för ormvråken de har gemensamt? Eller märks det speciella med henne idag?

Hon tittar bort, suckar. Han är ju så ung! Ormvråken får vara idag, hon vågar inte möta hans blick igen, blundar. Drömmen från i morse är där igen, mannen på den vita hästen, lyckokänslan.

Åkrar och ängar rusar förbi bussfönstret, ännu en gång ser mannen på henne, leendet flyger genom människomyllret, smittar av sig. Hon vänder bort blicken, sneglar på medpassagerarna. Har någon sett det? Uppfattat hennes upprymdhet?

Den unga kvinnan bredvid henne harklar sig och frågar med tunn röst:

– Det här är väl direktbussen till Falun?

Kvinnan påminner om ett rådjur. Hennes ögon är sorgsna, hon håller en ouppslagen bok i famnen, orden “Mina tankar” lyser i guldskrift.

– Jag skall till lasarettet, säger hon.

– Javisst, buss 253 går till lasarettet, säger Lilly.

Hon ser medkännande på kvinnan, men det korta mellanspelet lyckas inte fördriva den sär-egna känslan.

Bussen stannar vid Stora Torget, Lilly Svensson nickar åt kvinnan, ser bort mot sin beundrare, möter hans blick. Han reser sig omedelbart, armbågar sig fram mot henne. Hon bävar. En kör av klagomål följer honom. Kvinnor beredda att befolka residensstadens lasarett och förvaltningar protesterar mot hans framfart.

Han är lång och kraftig, målmedveten, hon vill ut, ändå står hon som paralyserad, följer hans rörelser, möter hans leende. Han lägger handen på hennes arm, hon försöker dra sig undan, men människomassan håller henne fången.

Varför tog hon peruken idag? Allt var ju så mycket enklare när hon inte var attraktiv.

– Ursäkta, men jag ser att du är på väg ut,

säger han. Får jag ta över din sittplats så jag kan sitta bredvid min fru? Vi skall till lasarettet... det är gallan.

Lilly Svensson nickar, hon ler inte längre, bakom sig hör hon mannen säga:

– Men Karin, hur är det med dig älskling?

Uppvaknandet

KARIN UPPTÄCKER inte plastburken, hon ser inte de tre gallstenarna som just karvats ur hennes kropp.

Dagen innan togs hon med tre timmars varsel in på kirurgavdelningen efter ett återbud. Hon och hennes man tog bussen till Falun.

Så är dagen inne då det onda skall avlägsnas.

Ny skjorta, vita strumpor, kanyl i handryggen, kanylen lossnar, in med ny kanyl, signalen: *“Kissa nu!”*.

En rullande färd i grå korridorer och hon läggs i raden av vitstrumpklädda. Slutspurten in i det heligaste där tiden upphör. En röst som säger:

– Hej, jag heter Charlotte Karlsson, jag kommer att vara hos dig under operationen.

Uppvaknandet, kakafonin av ljud, virveln av färger. Röster som klagar på personalbrist. Hon stönar. Visst behöver hon vårdpersonal!

Ögonlocken som tunga källarlock i mormors köksgolv. Hon lyssnar, ljuden dämpas, röster

talar äntligen *till* henne, inte om henne. Ger henne ro. Det är över nu.

Hon tittar upp, kisar mot väggen. Känner igen den svarta fyrkanten i hörnet, TV-skärmen, hon är tillbaka i salen. Försöker fokusera väggyret och tavlan med fotbollsspelare, en palett av färger.

– Maken har ringt, han hälsar, säger sköterskan. Jag berättade att vi klarade det med titthål.

Titthål? Det visste hon inte.

– Ska vi ta av strumporna, frågar ängeln.

Hon nickar, blinkar i det bländande takljuset, en spetsad insekt under lupp.

– Här kommer medicinen, säger en stämma i natten, en plastmugg byter ägare.

Åter fixerar hon urtavlan, en timme har gått. Sedan ytterligare sextio minuter. Timme efter timme tycks flyta förbi i natten. Hon längtar efter morgonen. Dimmorna lättar, avslöjar urtavlans förräderi, timmar som bytt plats med minuter.

Det är långt till gryningen.

Hetsande vita röster. Ingen nattro. Kamp i sittande ställning. Medvetsslösheten, befriaren.

Orden: "*Urtappning, fem deciliter*".

Sekund läggs till sekund i nattlig dans på sjukhusscenen.

Morgonljuset på tummade fönsterytor väcker duvorna till lek på taket.

Tre nya sällhetens piller placeras på bordet. Hon tar sats, håller andan mot smärtan, sätter sig upp, tuggar i sig tableterna, tar fram boken "Mina tankar".

Orden tassar fram, klär in nuet och går-dagen.

Slitna väggar

Varma händer

Pip från rummen dag och natt

Snabba fötter rör sig tyst

*Solgass, molnskepp bakom fettfingrade
fönster*

Smärtan före, plågan efter

Var är min syster? Jag förstår ingenting...

suckar den som inte upptäckt sin benlöshet

*Jag är ute och går med maten, säger kvinnan
med droppstången*

*Jag är också ute med maken säger den
gråhåriga*

Mera morfin till amputerad

Och kön till middagsbuffén bara växer

Kan jag ta brickan på rollatorn, undrar kvinnan som inte kunnat ligga på fem veckor för värk i foten.

Mamma kan inte jag få sova hos dig. Jag lovar att inte skrika i natt, kvittrar den lilla mörklockiga besökaren, medan hennes lillasyster inget förstår

Kom ihåg två tops med bensin till naveln vid duschningen!

Porl i syrgasapparater

En öppen brasa i mörkret önskar sig sjuksköterskan som har drömmarna kvar

Tvåbarnsmamman tvekar inför operationen, återvänder hem med bensinren navel och kanylblå hand för att ta hand om sina små. Vill du försöka sticka? frågar manlig vitrock sin söta praktikant, pekar på kvinnan som ej kunnat ligga på fem veckor, men nu fått ryggmärgsbedövning.

Hon avbryts av en närgången beröring.

– Men Karin, du har ju inte tagit din medicin!
Och var har du gallstenarna?

Hon protesterar mot anklagelsen, men kan inte värja sig mot tvivlet – och illamåendet som plötsligt sköljer över henne.

Ett med naturen

DET DU Charlotte... det var i sista stunden, säger kirurgen och drar av sig operationshandskarna. Det här hjärtat hade inte många dagar kvar. Det är farligt att leva... var rädd om dig på semester.

Han ger henne en uppskattande blick, lyfter handen, som för att röra vid henne, men ångrar sig.

Charlotte lämnar Akademiska sjukhuset, stegen fjädrar över asfalten, bilderna från hjärtoperationen bleknar.

För en vecka sedan var hon sköterska i Falun. Den sista operationen var en galla, sedan blev hon avtackad med tårta.

Resväskorna står på rad i hallen, nynnande förbereder hon avfärden, slår en signal till modern.

En stund senare nosar sig Volvon norrut i bilkön.

Trafiken glesnar, skymningen är nära. Hon trummar till bilradioskvalet, timmar och kilo-

metrar passerar medan vägen strävar uppåt.

Det är månsken över fjällvärlden, hon är hänförd, i andanom redan framme.

Två lysande punkter får henne att bromsa in, en älg kliver över vägen. Fjälltopparnas förtrollning är tillfälligt bruten. Hon stiger ut i kylan, iakttar älgen när den går in bland tallarna. Den stannar upp, vänder sig om, ser på henne, som ville den säga: Det är farligt att leva.

Hon står kvar en stund. Suger in stillheten. Två timmar efter midnatt borrar sig bilens strålkastarsken in i fjällstugan, en stund senare knastrar veden i kaminen. Hon hoppar jämfota på skumgummimadrassen, pressar ut den råkalla luften.

Nästa morgon dröjer hon sig kvar i sängen, låter tankarna komma och gå, reflekterar över vardagen, över stressen, kravet på koncentration, de långa dagarna och sömnlösa nätterna.

Paletten av fjällbjörk, kråkris och myrmark lockar, hon tar ryggsäcken, kippar efter andan när hon lämnar stugvärmén, vandrar mot fjället.

Plötsligt stelnar hon mitt i steget, höger fot framför den vänstra, vänster arm framför den högra, blicken bort mot fjället i väster. Hon kan

inte röra på huvudet, inte använda armarna. Termosens kluckande i ryggsäcken har tystnat.

Hon står bland torrfurorna, som en av dem, medan nordanvinden leker i hennes anorak. Men hjärnan arbetar vidare, registrerar andningen, hjärtslagen, att kroppen inte ramlat.

Det är hjärtat! Det är så här det känns.

Hon är inte rädd, bara förundrad, tänker på modern.

I nästa ögonblick rör sig något i utkanten av synfältet, det närmar sig, blir större. En björn kliver fram, står stilla en stund, vädrar, springer mot myrkanten.

Hon borde ha väsnats, haft en pingla på ryggsäcken, pratat högt för sig själv, gett sig till känna. Om hon bara vetat.

Hon kan åter röra sig, tar några steg, ser sig omkring. Allt är sig likt, utom den mörka pricken som blir allt mindre ute på myren. En stund senare upptäcker hon spåren, framfötternas korta, breda spår, fem tår, långa klor, bakfötternas hela fotsula. Hon hittar björnspillningen, trädet med klösmärken, myrstacken som angripits uppifrån och fått innehållet spritt flera meter åt sidorna.

Långsamt vandrar hon tillbaka, utflykten får

vänta.

I stugan sitter hon med ytterkläderna på, packar upp termoserna, håller upp en mugg choklad. Hon tittar ut mot fjället, handen darrar, men hon är lycklig. Hon har fått se en av landets omkring ettusen björnar, sannolikt en ungbjörn som aldrig tidigare mött en människa. Och hennes organism har anpassat sig till det unika björnmötet. Det är farligt att leva!

Det måste vara så här att vara ett med naturen.

Nattligt anrop

ANNA HÖR signalen. *Det har hänt Charlotte något!* Hon häver sig ur sängen, klockradion visar 02.30. Det är tyst i telefonluren, hon säger inget, hör att någon lägger på luren.

Hon tassar tillbaka till sängen, Kalle sover. Fem minuter senare: En ny signal i nattmörkret, Kalle gräver ner sig. Anna säger inget i telefonen den här gången heller, luren läggs på. Av vem, var?

- Nästa gång får du svara, säger hon.
- Mm, mumlar Kalle.

Anna väntar på ny signal, det kommer ingen.

Det har hänt tidigare att telefonen ringt på natten. Besökare till en av ortens restauranger, Drömkällan, har kastat om siffrorna i telefonnumret, hamnat hos henne och Kalle. Men de har bara ringt en gång - och de har aldrig tigit.

Två mil bort serverar Martin en restauranggäst en av Solhöjdens specialdrinkar. Martins händer

är grova, ansiktet rödbrusigt, men hans oklanderliga frisyr och klädsel kunde tillhöra stadens kamrer. Han tittar bort mot restaurangchefen, hon och dagskassan påminner idag om varandra, lika övergödda. Kongressen som förlagts till restaurangen skulle bara veta var pengarna kommer att hamna!

Klockan två har antalet bargäster minskat, Martin plockar bland glas och flaskor, sneglar på digitaluret på väggen.

– Du är ju darrhäft! fnittrar en bargäst.

– Jag börjar bli trött, säger Martin.

Han ler mot gästen, måste uppföra sig som vanligt, inte väcka uppmärksamhet.

Klockan 02.20 går han in till restaurangchefen.

– Skall vi sticka till bankfacket sen?

– Tack, men i natt behövs det inte, säger hon. Jag har ringt efter vaktbolaget... det är ju så mycket pengar.

Han stirrar på henne, knyter händerna bakom ryggen.

– Du ser blek ut Martin. Du är väl inte sjuk?

Hon reser sig, slätar med handen ut den mörkblå drätkjolen. Bakom glasögonbågarna iakttar hon honom. Han vänder henne ryggen,

mumlar något ohörbart, återvänder till baren.

Exakt klockan 02.30 slår han numret till restaurang Drömkällan i grannstaden, hör en signal gå fram, lägger på luren. En bargäst ropar, han skyndar iväg.

Fem minuter senare ringer han upp igen, låter en signal gå fram och lägger på.

Olle sitter vid bordet i Drömkällan, till synes koncentrerad på resterna av den nattliga måltiden. Klockan närmar sig 02.30. Några nattglada damer diskuterar bodybuilding med honom, han sneglar mot telefonen. Den är tyst!

Klockan 02.37 lämnar han restaurangen. Han har tjugotre minuter på sig.

Han kör riksvägen till residensstaden, visslar i augustinatten. Hans plan är perfekt.

Han vet exakt var han skall ställa bilen för att snabbt kunna lämna platsen med bytet. Klockan närmar sig 03.00. Det lyser fortfarande i restaurang Solhöjdens lokaler. Han tar tillhygget ur bakluckan, smyger fram till dörren. Han låser upp med nyckeln han fått av Martin, står blickstill, låter ögonen vänja sig vid garagemörkret, ser konturerna av en Volvo V 40. Hennes bil. Martin har beskrivit både henne

och bilen, liksom väskan med säkerhetslåset.

Klackar ekar i trapphuset. Olle kryper ihop, står i skuggan av en pelare när belysningen tänds. Resolut höjer han järnröret.

Som en mörkblå massa ligger hon framför honom, han flyttar på henne för att hitta pengarna. Hon stönar. Förbryllad och rådvill stirrar han på den lilla handväskan. Men kassan? Och Martin? Han har lurat honom! Snott hans plan, lagt beslag på pengarna.

Han rusar ut till bilen, spottar efter en svart katt, kör i rasande fart hem.

– Varför i helvete ringde du inte? ryter han i telefonen.

– Jag ringde visst, precis som vi bestämt, 02.30 och 02.35, bedyrar Martin. Du lyfte ju luren!

– Jag kanske har slagit ihjäl karingen i onödan bara för att jag inte fick veta att allt var avblåst, skriker Olle.

Anna vaknar till klockradion, hör polismannen berätta om rånet, om den skadade restaurangägaren, om bytet. Ett hundra kronor! Hon återupplever de nattliga påringningarna, blir ivrig.

– Kommer du ihåg hur jag brukade ringa till din mamma, säger hon till Kalle. Hon var ju så ängslig. Först ringde jag en kort signal, efter en stund ringde jag upp igen, då visste hon att det var jag.

– Jo, jag kommer ihåg det där... det var synd om mamma.

– Nattens telefonsamtal... de har säkert med det där rånet att göra, det var nog signaler som hamnade fel. Någon trodde att han ringde till Drömkällan. Frågan är bara... vem.

Anna ställer sig framför spegeln, ser en stund på det tunna ansiktet och de gråa ögonen, stryker litet färg på läpparna, går till telefon. Hon slår numret till polisen. Ordrikt och detaljerat beskriver hon sin teori.

– Det måste finnas en koppling mellan folk på Solhöjden och på Drömkällan, säger hon.

Polismannen lyssnar förstrött medan han ritar fyrkanter på pappret framför sig. Då och då ger han ifrån sig ett grymtande, men ställer inga frågor. Medelålders damer som löser brott finns bara i böcker. Varför skall man behöva lyssna på deras vilda idéer?

Han kommer på att han lovat ringa sin syster Berit på Dalateatern angående hennes bilköp. I

ett försök att avsluta samtalet säger han:

– Ja–ha!

Försöket lyckas, han knycklar ihop pappret med fyrkanterna, kastar det i papperskorgen.

– Du ser nöjd ut, säger Kalle när Anna lagt på luren.

– Javisst, nu har jag tagit mitt samhälls–ansvar, hjälpt polisen att lösa ett otäckt rån... fast han var nog väldigt stressad den där polismannen, svarar hon.

Tre månader senare läser Kalle tidningen vid frukostbordet.

– November månad är jobbig! suckar Anna.

– Fortfarande ingenting om rånet! säger han.

– Nehej...

– Men polisen har öppnat en särskild tips–telefon.

– Vem tror de bryr sig om att ringa dit?

När telefonen ringer ser Kalle på Anna, hon skakar på huvudet, ser rädd ut, gör ingen ansats att resa sig.

– Men Anna, vi har ju bytt telefonnummer, det som hände då kan inte hända igen.

– Ja, men tänk om någon vet att *jag* vet?

OLLE GRINAR illa åt pisksnärten från spireabusken, han drar med handen över skäggstubben, spanar ut genom grönskan, krossar fönstret. Han slänger in kassen, landar själv på en vävstol, slår smalbenet i varpbommen och svär till.

En trappa upp hör någon oväsendet i källaren, får bråttom.

Källartrappan knakar under Olle.

I flera dagar har han rekognoscerat, ulltröjan doftar fortfarande av barr och höstfuktiga löv. Till och med födelsedagen tillbringade han i skogsdungen, med jordlukt i näsborrarna iakttog han soluppgången, såg paret lämna huset klockan sju, komma hem klockan fem, varje dag samma procedur. Den här morgonen strejkade visserligen hans klockur, men han hann se deras bil lämna garaget.

På tröskeln till ett sovrum stannar Olle mitt i steget, beredd att fly. Egendomliga ljud gör honom nyfiken, lockar honom till sig.

Han vänder sig om, rör sig ljudlöst, ser sig i

hallspegeln, handen krampaktigt om tillhygget. Han skjuter upp dörren.

En hopkrupen varelse studsar omkring i andra ändan av köket. Den bruna utstyrseln får honom att tänka på mormors städrock, men under det ljusa hårburret skymtar ett flickansikte. Munnen gapar, tungan sticker ut, flickan nynnar, viftar med händerna, som för att behålla balansen.

– Hej, säger hon, torkar av saliven på ärmen.

Ansiktet visar inga spår av vare sig förvåning eller rädsla.

Olle står kvar i dörröppningen, kan inte slita blicken från uppenbarelsen. Varför har han inte sett henne tidigare?

– Är du en riktig tjuv? Jag har aldrig sett någon tjuv... Vad har du i handen?

– Ingenting, säger han och lägger järnröret i kassen. Är du ensam hemma?

– Ja, svarar hon... fast inte så länge till.

Hon vänder honom ryggen, börjar åter nynna, hoppar långsamt på ett ben från ruta till ruta på köksgolvet.

– Vet du var mamma och pappa har pengarna?

Hans röst är sprucken och gäll.

– Jadå...

Hon låter ointresserad, koncentrerad på sina rörelser skuttar hon vidare. Han ställer sig i vägen för hennes lek, ler inställsamt.

– Nu skall du visa mig var pengarna finns! Flickan leker vidare.

– Du skall visa mig pengarna nu, upprepar han och höjer rösten.

– Kan jag väl, säger flickan och knycker på axlarna.

I ett av sovrummen drar hon fumligt ut en byrålåda, plockar fram en sliten börs. Han rycker den ur hennes hand, fläker upp den, stirrar på en ensam tiokrona medan hon iakttar honom.

– Du ser arg ut. Jag vet var alla de andra pengarna är, säger hon med ett skratt. Kom!

Tillbaka i köket kryper hon fnittrande ihop framför spisen, öppnar den nedre ugnsluckan.

– Titta!

Han böjer sig ner bredvid henne, drar fram en plånbok i skinn.

– Nu har vi hittat alla pengarna! säger flickan och slår ihop händerna.

Han betraktar tjugokronorssedeln i plånboken, svär högljutt, reser sig utan ett ord, lämnar köket. Han sparkar till gummistövlarna

i källartrappan, de studsar ner framför honom.

Osedd av grannarna lämnar han huset, försvinner in i skogsdungen, slänger kassen på pakethållaren.

Trettio kronor för en veckas jobb! Nej nu skall han nog hälsa på Svenne i Stockholm igen.

En trappa upp i huset som haft besök iakttar Berit Blom inkräktaren som lämnar området. Hon går till telefonen.

– Jag har bråttom, måste komma iväg, Hans och jag åker förresten till Eilat i november, avslutar hon samtalet med brodern i polishuset.

Hon skyndar sig att klä om, sminkar sig, kammar ut det ljusa håret och hämtar handväskan i klädkammaren.

Tio minuter senare stiger hon av bussen, går in i bilhallen, sätter sig i besöksfåtöljen, studerar pappren som försäljaren lämnat över.

– Sextiotusen kontant, säger hon och ger honom pengarna.

Hon suger i sig nybilsoften, kör ut på riksvägen mot arbetsplatsen.

Innan hon skyndar in på Dalateatern drar hon smekfullt handen över motorhuven

- Du är sen. Vi har börjat repetera, ropar en av kollegorna.

- Ja, jag förstår det, men jag har repeterat hemma, säger hon skrattande. Du skall se att det här blir en succépjäs.

BILRADION DUNKAR, Svenne trycker ner gaspedalen, den blanka kylaren plöjer motorvägen norrut, bort från Stockholm. Han vilar armen mot dörrhandtaget, sänker axlarna, visslar lågt till musiken. Ingen anledning att hetsa upp sig, inte ännu, han är ju bara ute för att rekognoscera.

I ett halvår har han planerat, ända sedan videofirman gick i konkurs har han grubblat. Han kan inte leva på bara a-kassa, måste kunna fira som förr, spela på trav, resa till Thailand, inte tvingas lämna storstaden, inte flytta tillbaka till Småland.

Han visslar falskt i novembermorgonen, har räknat med att vara framme klockan tio, vill inte vänta utanför banken.

Han vet inte varför han fastnat för den lilla dalaorten. Ett par år tidigare besökte han den tillsammans med föräldrarna, kanske är det därför. Han hade kartan kvar.

En rad av rondeller stannar upp hans framfart, han tänker på Olle som han träffat i

videobutiken, han bodde visst någonstans här.

Fyrtio minuter senare slutar Svenne vissla, han ställer bilen på parkeringen vid älvbrinken.

Den lilla banklokalen är full med folk. Han tar ett könummer, ser att bara två kassor är öppna, konstaterar att de flesta i lokalen är kvinnor, glada kvinnor som tycks känna varandra. Han drar sig undan, studerar övervakningskamerorna och lokalen.

Plötsligt uppfattar han låga men upprörda röster intill sig, stämmor som avviker från gladpratet i lokalen. Två unga kvinnor stirrar bort mot kassorna där två damer, båda minst 80 år, tydligen bildat var sin propp i kundköerna. Den ena 80-åringen liknar en kråkskrämman i en sliten, grå kappa och toppluva, den andra bär en elegant minkpäls och hatt.

– Vi måste lära oss att inte gå hit den här tiden då de där kommer med sina räkningar, säger den ena unga kvinnan.

– Att ärva i hennes ålder är ju onödigt, säger den andra. Hon har ju redan så mycket... Vet du att folk säger att hon har pengarna hemma i stugan... Kanske i madrassen?

Kråkskrämman går mot utgången, stannar till vid en yngre man och säger:

– Jag fryser så rysligt om händerna. Jag har ju bara de här gamla fingervantarna.

Mannen ruskar på huvudet, backar för hennes flaxande händer.

En stund senare lämnar damen i minkpäls sin kassa, stapplar mot utgången. Hon passerar de två unga kvinnorna, nickar vänligt mot dem och stannar framför en man i femtioårsåldern.

– Kan någon låna mig sin arm ut till sparken? säger hon.

Mannen reser sig snabbt, han följer henne ut.

Svenne lämnar banken. En stund senare sitter han vid ratten. Hans skratt får vindrutan att imma igen.

En månad har gått. För andra gången parkerar Svenne bilen vid älvbrinken och promenerar till banken. Han fryser, drar den hemstickade ylleluvan över öronen, konstaterar att klockan är över tio.

Han tar en kölapp, ställer sig i skymundan, studerar bankkunderna, ser minkpälsen. Gamla människor har fasta rutiner. Som mormor med sitt ständiga knåpande med stickade mössor! Damen i minkpäls har lagt beslag på en bänk

nära kassorna. När hon reser sig för att betala sina räkningar reser sig Svenne, han lämnar banklokalen.

Vid det julskyltade fönstret mitt emot banken har han god utsikt. Han trampar i kylan, känner sig löjlig intill den mekaniska tomten. Den ser ut att peka ut honom för människorna som passerar på trottoaren.

Damen i minkpäls stiger ut genom bankdörren. Han står blickstill, låtsas studera julskyltningen. En välklädd man leder kvinnan till en spark, återvänder sedan in i banklokalen.

Svenne fryser, jeansen trycker som kallt pansar mot hans ben, han slår ihop händerna för att behålla fingervärmen.

Kvinnan tar sig långsamt fram, går förbi torget, bort från centrum. Handväskan guppar på sparkhandtaget. Nu och då stannar hon till för att vila. Svenne håller sig en bra bit ifrån henne, tar en liten extra sväng ibland för att inte stelna till.

Vid ingången till en stor byggnad ställer kvinnan ifrån sig sparken, går fram till dörren, tvekar, men vänder sig sedan helt om. Hon ser på Svenne, säger med hög röst:

– Tack för sällskapet unge man! Det är

förresten en vacker luva det där... hemstickad, ser jag.

Han rycker till, för instinktivt upp handen till mössan, ser ängsligt på kvinnan. Hon har alltså upptäckt att han följt efter henne, iakttagit hans rörelser! Till och med beundrat mössan! Det var ett misstag att ha den på sig idag.

Kvinnan stiger in i huset.

Svenne tvekar, men går sedan fram till dörren som slagit igen bakom henne. Han stirrar på skylten, konstaterar att han står utanför kommunens ålderdomshem.

Han ger sparken en våldsamt knuff, den välter, han ser märkningen: "*Tillhör ålderdomshemmet*".

Genomfrusen tar han sig i språngmarsch tillbaka till bilen, han bryr sig inte om människorna han möter, inget spelar någon roll längre.

Samtidigt som Svenne med oförrättat ärende kör tillbaka mot storstaden, lämnar fågel-skrämman banken ilsket muttrande över sotarens besök som försenat henne. Muttrande vandrar hon hem till stugvärmens.

På ålderdomshemmet tar Maria av sig mink-

pälsen och pustar ut efter promenaden.

En stund senare berättar hon vid matbordet om beundraren i den vackra luvan som följt henne hela vägen från banken.

MIDDAG KLOCKAN 22.00 i Sundborn stod det på det utsirade inbjudningskortet, berättar Maria vidare mellan tuggorna på ålderdomshemmet. Nog måste jag ha tackat ja, fastän jag inte minns det. Vem skulle ha avstått från en sådan tillställning. Det här hände för många år sedan.

Den augustikvällen lämnade jag trädgårdslandet sent, jordig, svettig, men ganska tillfreds klev jag in i sovrummet. Klockan var nio, jag beräknade tiden, undrade varför jag dröjt så länge. Det skulle ta över en halv timme att köra till Sundborn, jag visste inte ens vad jag skulle ta på mig.

I klädkammaren bläddrade jag bland gamla klänningar, jag fastnade för en tvådelad dräkt, den var i rosa linne. Jag hade sytt den själv, en ärmlös klänning med kort kjol och liten jacka. Elisabeth skulle säkert tycka om den. Jag kunde ju ha köpt den i en dyr boutique där allt var handsytt, linnetyg är vackert, det får en att glömma fula sömmar och dålig passform.

I samma stund som jag plockat fram en av sommarkapporna öppnades dörren, två kvinnor steg in. De brydde sig inte om mig, men jag stirrade på dem, undrade varför de bar *får-skinnspälsar*, det var ju sommar.

Jag var förvirrad, olycklig.

Det här var förresten innan jag vann minkpälsen på Bingolotto.

Jag tänkte ta på mig ett par fotriktiga skor, men ångrade mig, tog i stället de obekvämmaste skor jag ägde, svarta, blanka, med farligt höga klackar. *“Ska man va fin får man lida pin”*, sa jag till mig själv.

Klockan var redan över tio. Middagen i Sundborn hade pågått i tjugo minuter. Om jag körde snabbt skulle jag kunna vara där omkring elva. Det var sent, egentligen för sent. Men jag tänkte på att någonstans där borta, där hon tronade – Elisabeth – skulle någon sitta, vara besviken, stirra på en tom stol, veta att den var ämnad för mig. Och fastän jag förstod att Elisabeth inte skulle bry sig ett dugg om ifall jag kom eller inte så ville *jag* väldigt gärna se henne.

Klockan hade slagit elva när jag kom till Sundborn, jag förstod att allt var över, att jag

missat Elisabeth. Ändå steg jag in. Utan att ge mig tid att ta av kappan gick jag till rummet där middagen serverats.

I ett förrum stod en marskalk i uniform, ett par servitriser i skrynkliga förkläden satt ner-sjunkna i en soffa. Jag passerade dem utan ett ord, trippade in i salongen på de där höga klackarna.

Kristallkronorna fick mig att kisa, jag såg på borden. Vid ett av dem hade tre personer dröjt sig kvar, en man och två kvinnor, de samtalade lågmält. Tittade upp när jag närmade mig.

På bordet stod en skål med konserverad frukt. Jag plockade upp ett par päronbitar med fingrarna, lät dem slinka in i munnen.

Jag var nöjd. Nu kunde jag säga att jag ätit på middagen för drottning Elisabeth.

– Drottning Elisabeth... Hon har väl inte varit där... i Sundborn! utropar en av åldringarna.

– Men vänta så du får höra slutet, säger Maria. En av kvinnorna vid det där bordet med frukten stirrade på mig. Och hon liksom spot-tade ut några ord, jag uppfattade bara ett av dem: *Senil*. Jag var skräckslagen... Senil?... Men jag vaknade... såg augustisolén. Då var jag inte

rädd längre... Och tänk att *jag* hade kört bil!

– Apropos kungligheter så har min syster Brita faktiskt ätit lunch med en kung en gång, säger ett av vårdbiträderna skrattande och ger Maria en kram.

Kungalunchen

BRITA FICK det lilla runda märket i sin hand, fäste det på dunjackan. Att ett klistermärke med tre bokstäver kunde betyda så mycket, VIP stod det. Hon huttrade litet grand, kanske för att hon för första gången i livet kallades VIP. EN VIKTIG PERSON!

Märket hade med säkerheten att göra, det visste hon, men visst pirrade det i maggropen.

Den mörkblå dunjackan var ny, den hade varit nedsatt i pris, som tur var.

Klockan tolv stod det i lunchinbjudan från landshövdingen, klädsel: Sportklädsel. "*Var där i god tid. Han väntar inte, kungen alltså*" hade Brita fått höra.

Nu stod hon där, till synes uppblåst, mörkblå mot den vita snön, med ett litet runt kändismärke på jackan.

På Lugnets stadion i Falun fladdrade flaggspelet. Året var 1993. Det var tisdagen den 23 februari.

Tillsammans med tjugosju andra sportklädda underkastade sig Brita säkerhets-

kontrollen och fick en biljett till VM på skidor.

Stående i halvcirkel inväntade de tolvslaget och kungen av Norge. I god tid smusslades alla kammar undan och dammkornen på skidbyxorna borstades bort.

Då kom beskedet: Kungen vill inte äta klockan tolv, han vill se lagtävlingen i backhoppning i stora backen, se norrmännen vinna i backarna också, liksom de vunnit de andra tävlingarna under detta VM.

Brita visste knappt vilka tävlingar som pågick. I två timmar fick hon stå där och sukta efter fräsch salladstallrik med nobisdressing, franska biffrollar med potatiskaka, vårlök, inlagd gurka, lingon och kaffe med tårta.

Två timmar! Det var den tid det tog för norrmännen att vinna lagtävlingen i backhoppning.

Så kom han äntligen, kung Harald av Norge, brett leende i sin lusekofta.

Britas arbetskamrat Eva tog kungen i hand, knixade litet med den långsmala kroppen, sedan blev det Britas tur, hon visste knappt om hon neg eller bugade, bara att hon var hungrig.

“Man skall inte stirra på folk”, brukade Britas mamma säga när hon var barn, men *kungar*,

det hade hon inte sagt något om.

Och medan Brita tuggade i sig franska biffbrullar och sa några förströdda ord till sin bordskavaljer, den norske storskidåkaren Magne Myrmo, stirrade hon sig mätt på kung Harald av Norge.

Saffransris och dromedarer

SINAIÖKNEN FLÄMTAR i novembersolen. Hans och Berit Blom stiger ur turistbussen, de tittar bort mot strandlinjen där Röda Havet äter sig in. Ett ljud stör tystnaden, en sandvirvel rycker närmare. Två män i jeep, mörka anletsdrag, vita klädnader dansar i fartvinden.

De båda beduinerna anvisar platser i fordonet, likt boskap låter sig gruppen försas omkring. Berits leende förbyts i skratt när jeepen sätter sig i rörelse, hennes kropp svänger från sida till sida medan hon krampaktigt håller om järnstången längst bak. Hon är inte rädd, har nästan hela ena foten vilande på flaket, sanden under dem känns hård, men ser inte farlig ut. Fallet blir inte högt och de kör knappast fortare än femtio kilometer i timmen.

Bortom de andra passagerarna ser hon Hans. Han sitter i högsätet bredvid chauffören, den blommiga skjortan från Aspelins fladdrar när jeepen skuttar över solgula dyner mot Akabaviken.

De åker mot ett nattsvart tält, i skuggorna står mörka män, saffransriset puttrar i grytorna och fiskafänget ur Röda Havet ligger färdigstekt.

Tidvattnet rör sig lojt över ökenkanten, för med sig skatter ur djupen upp på den egyptiska stranden, snäckskal som får nordbornas ögon att tindra. I fjärran ruvar svarta berg. Några dromedarer – korsningar mellan teddybjörn och spårvagn – släpar omkring sönderbrända turister.

Beduinfiltarna prunkar, Berit sjunker ner, undrar var nomadkvinnorna finns. Hon får en illröd plasttallrik ur en kraftig beduinhand, märker att Hans redan dricker sitt kardemummakaffe. Hans skägg och mustasch liknar nomadernas.

På resan tillbaka från beduinlägret tvingas Berit åter hänga i krokig arm längst bak i terrängbilen medan Hans anvisas plats i högsätet.

Plötsligt skär ett grovt skratt genom motorbullret. Blå ögon kisar från flaket på den muntra beduinen. Han pekar på Berits vänstra hand, skakar på huvudet, kan inte hejda sin upprymdhet. Hon följer hans blick; vita knogar, två släta ringar. Mannen ropar ut sin fråga:

- You have two husbands?

Hon möter hans blick, pekar på de två kvinnorna bredvid sig, på deras händer.

- Jovisst, i Sverige har alla kvinnor två män, svarar hon på engelska... Och där framme sitter min favoritman.

Hon iakttar beduinen, undertrycker ett leende, inbillar sig att den svarta ringen, som håller det vita klädet - ghutran - på hans huvud på plats och som ger hans skäggiga ansikte pondus, halkat litet grann på sned.

SKA VI ringa tjejerna? undrar Hans Blom, kafé-bordet gungar till när han lutar sig fram för att ta upp mobiltelefonen. När han inte får något svar från den yngre mannen fortsätter han:

– Äh, det är väl ingen idé... Skönt att sitta ner.

Sorlet från mässbesökarna är konstant. En strålkastare, avsedd att belysa en grävskopa, kastar en skärva ljus på Hans silvriga hår. Han sörplar i sig av det heta kaffet, omedveten om sockret från äppelmunken som fastnat i skägget. Ideligen letar sig hans blick ut i myllret av människor.

– Dom går ju så bra ihop... ser ut som två systrar... Dom var ju till Lugnet för ett tag sedan. Var det hus- och trädgårdsmässa där också? säger han och söker flyktigt ett svar från den yngre mannen, som rycker på axlarna.

– Och så var dom till Åhléns... eller vad det nu heter.

Hans suckar, drar förstrött med handen över

skägget. Några sockerkorn singlar ner i hans knä. Två kvinnor studerar något vid ett bord intill, de skrattar högljutt. Hans sträcker på halsen.

– Vi har ju så olika intressen. Dom ser på små saker... Här finns mest saker för oss. Undrar var dom är nu... Det är som om dom håller sig undan.

Han tittar ner i kaffekoppen, rör om fastän sockret lösts upp för ett bra tag sedan, suger i sig de sista dropparna. Han vänder på koppen.

– Utländskt, konstaterar han med kännarmin... Man borde nog sätta igång med nåt större projekt nu, men jag har så ont om tid, hockeyn och fotbollen, man sliter ju hårt hela dagarna.

– Har du många barn? undrar den yngre mannen plötsligt.

– Två små pojkar, svarar Hans... tredje kullen... Jag undrar jag vad dom tittar på just nu... våra tjejer... ska vi ringa dom och höra?

Ånyo lyfter han upp mobilen, knappar in siffror, ångrar sig, lägger ifrån sig telefonen. Med samma min som när han granskade kaffekoppens undersida ser han på den yngre mannen.

– Och du då... Vad sysslar du med? frågar

han medan han låter blicken vandra bort mot en cementblandare.

– Jag är samtalsterapeut.

Hans glömmer cementblandaren, stirrar ett ögonblick på den yngre mannen, vrider sig i stolen, tittar sig omkring med bekymrad min. Efter en stund tar han åter upp mobiltelefonen, sitter i människosorlet och studerar den, som för att lära sig hur den fungerar.

– Jag undrar vad dom gör, säger han lågt till sig själv.

En stund senare ler han stort mot den yngre mannen och sticker ner mobiltelefonen i jackfickan. På avstånd hörs kvinnoröster, ett dubbelt *hej* studsar emot de båda männen. Berit skyndar fram till Hans, ger honom en kram och utropar glatt:

– Och här sitter ni två och har det bra! Kom ska ni få se på en vedkap jag tänker köpa.

Psalm 297

DET SKER så plötsligt, ett inre rop som säger: “*Kom genast Eva!*”

Mamma kallar, det måste vara tankeöverföring. Det är inte första gången, men så här starkt har Eva inte känt det tidigare, hon måste ge sig av!

Chefen Brita Lind skriver under hennes semesteransökan, en timme senare bilar Eva till Sundsvall, nöjd med att ha brutit sig loss, att vara på väg. Hon måste komma ihåg att berätta för mamma om lunchen med norska kungen i vintras.

Den nattliga båtturen över Bottenhavet gör Eva osäker, ängslig över vad som väntar på andra sidan, men augustigryningen skingrar hennes oro.

Någon timme senare har hon bilat från Vasa till Närpes i Österbotten och skyndar in på sjukhuset. Hon ler igenkännande åt personalens svenska dialekt, men har svårt att förstå orden. Mamma förstår dem. Men var är hon? Hur är

det med henne?

I samma ögonblick som Eva stiger in i salen får modern en spruta morfin. Hon är blek och tård av cancer.

– Att du kom! Nu skall jag sova en stund, säger hon, ler genom smärtan.

– Medan du sover bilar jag hem till Kaskö för att byta kläder, säger Eva.

I mammas trädgård plockar hon den enda blommande röda rosen, mammas älsklingsros. Eva återvänder till sjukhuset, mamma är medvetslös, en timme senare ligger mamma i koma. Hon har kunnat släppa taget.

Eva sitter på sängkanten, gänglig och litet hopkrupen, på bordet flammnar den röda rosen. I skymningen sitter hon kvar.

Inte heller natten får henne att lämna modern som inte längre visar några tecken på smärta. Andhämtningen är mekanisk, hon ligger med bortvänt ansikte.

Vad skulle mamma vilja att hon gjorde här och nu, utom att tala till henne, hålla om henne? Mamma har en stark tro! Eva får en ingivelse att sjunga en psalm, en som hon minns från barndomen.

Om och om igen sjunger hon psalmen,

överröstar de onaturliga andningsljuden.

Hon sjunger "*Härlig är jorden*" medan timme läggs till timme.

I gryningen uppfattar Eva plötsligt en rörelse. Mamma vänder huvudet mot henne, ler, suckar en sista gång.

– Vad du är vacker mamma, säger hon, lycklig över att få vara där.

En vecka senare återvänder Eva till Kaskö. Den här gången har hon familjen med sig. De skall delta i en gudstjänst i mammas församling. Gudstjänsten hålls till minne av dem som dött.

Den enda som dött i den lilla staden är Evas mamma. Prästen läser upp mammas namn, kyrkorummet fylls av musik, psalm 297, "*Härlig är jorden*" böljar fram över församlingen, fyller varje vrå i kyrkorummet.

Eva tror inte sina öron. Ingen känner ju till att hon sjungit den psalmen för mamma. Är detta mammas tack?

Senare frågar hon prästen om psalmen, han berättar att psalmerna som spelas vid minnesgudstjänsterna varierar.

– I dag blev det psalm 297, säger han.

Honungsrösten

VILKEN PARADISISK dag, ropar Berit Blom... Varmt som i öknen!

Från dignande vinbärsbuskar ler hon mot Hans som för en stund stängt av häcksaxen för att diskutera världsläget med grannen. Grannfrun hukar i jordgubbslandet, en fryntlig flugsvamp i allt det gröna. Ljudet från hennes sekretör når Berit genom bisurret.

Berit kisar mot skyn där ett flygplan gör en silverlinje. Hon är lycklig, glad över huset de köpte förra året.

En spindel klättrar upp på hennes arm, hon spänner sig, ryser, skakar den av sig. Den ramlar ner i bärhinken. Hon hjälper den upp.

Trots häcksaxen hör hon telefonsignalen.

– Jag svarar! ropar hon till Hans, som inget hör.

I altandörren springer dvärgpudeln ikapp henne.

– Är det Berit?

Hon känner inte igen rösten, den påminner

henne om honung.

– Ja, svarar hon.

– Jag visste inte om jag skulle våga ringa dig, säger mannen.

– Vem är det?

– Du skall veta att jag nästan tänkt heja på dig när vi mötts ute på gatan, fortsätter honungsrosten.

Berits mun är stram, ögonen allvarliga, hon spanar ut i trädgården.

– Vem är du? frågar hon.

– Vet du att i förrgår var jag så nära dig att jag nästan snuddade vid dig... det gjorde mig så lycklig, jag tänkte att jag måste ringa dig, förklara vad jag känner.

Berit kramar luren, försöker komma ihåg, minnas vad hon gjorde, var hon var, den där dagen han talar om, honungsrosten som borrar sig in i henne, inkräktat i hennes väsen. Hon stirrar in i hallspegeln, ängslig och omtumlad. Hon kommer inte att våga gå ut ensam längre!

– Jag beundrar dig så, säger mannen.

Hon sväljer gråten.

– Du måste säga vem du är...

– Jag är en av dina grannar. Och vet du, nästa gång vi möts skall jag nog stanna och heja.

Berit blundar, ser grannarna framför sig. Först de ofarliga närgrannarna, sedan de okända, diffusa. Hundägarna placerar hon i facket för ofarliga.

– Var bor du? frågar hon, ser ut mot grannhusen, skjuter in stolen i ett hörn av hallen, rullar ihop sig.

– Jag bor på din gata... nummer fem, säger mannen med ett skratt.

Han bor på andra sidan! Hon vill slita sig från telefonen, gömma sig för allt och alla, vara trygg, fredad från insyn. Men hon släpper inte telefonluren. Som en insekt i ett spindelnät sitter hon fast, medan fyra par ben kliver över henne.

– Jag vill inte att du ringer eller tar kontakt med mig!

Hon försöker låta bestämd, erinrar sig att det är *hennes* namn som står i telefonkatalogen.

– Och det vill nog inte *min man* heller! säger hon.

Hon slänger på luren, stirrar skrämmd på fönsterrutorna som gapar ondskefullt. Hon rusar ner i källaren med pudeln studsande efter sig. I den fönsterlösa vävkammaren sätter hon sig på golvet, borrar in ansiktet i den svarta hundpälsen.

En timme senare ropar Hans på henne, hon lämnar sitt gömställe.

Hon berättar inte om telefonsamtalet, vill inte göra honom upprörd.

På kvällen vill hunden ha sin promenad. Berit tvekar, är fortfarande rädd, dröjer en stund med att ta fram kopplet.

Nummer fem, hon måste hitta nummer fem! Lokalisera faran.

Hon drar upp kapuschongen, ryser i kvällsmörkret på den öde gatan, hunden drar henne åt höger. Det är där hon måste söka. Hon klappar hunden, sneglar på gatunumren.

Hon hör steg, spänner sig, urskiljer konturerna av en människa. Stirrar på gestalten som närmar sig, beredd att fly, önskar att kommunen inte sparade på gatubelysning, att Hans var hos henne. Hon ser upp mot fönstren, någon måste kunna höra om hon skriker.

En man kommer fram, hon står kvar, håller i hunden som vill vidare. Hon känner igen grannen och skrattar nervöst, kommer sig inte för att hälsa.

– Hej, säger han. Om du inte haft hunden hade jag inte känt igen dig.

Mannen stannar för att byta några ord, men

hon har inte ro att stå kvar, vill vidare i sökandet efter honungsrostens viste.

Ett hundskall får pudeln att stanna upp, skallet upphör för att strax återkomma. Hon lockar pudeln vidare.

Hon känner igen mannen med schäfern, tar av sig huvan, hälsar, säger några ord om vädret. Kryper sedan in under kapuschongen, hastar vidare mot nummer fem.

Hon närmar sig gatans ände, grubblar över vad hon skall finna, reagerar inte på pudelns ivriga skall, inte förrän stegen bakifrån är inpå henne kommer paniken. Allt spelas upp i en sekunds snabb sekvens: Honungsrosten, rädslan, känslan av utsatthet.

Hon vänder sig om. Där står Hans.

– Hej... jag höll inte på att hitta dig i mörkret. Du brukar ju inte gå så här långt.

Hon berättar om honungsrosten, snubblar över orden. Dränerad på sin rädsla vandrar hon vidare vid Hans sida. Deras steg är målmedvetna, Hans håller henne om axlarna.

Vid nummer fem stannar de tvärt, stirrar förvånat på varandra.

– Jag kände det faktiskt på mig, fast jag vågade inte tro på det, säger Berit.

Till skallet från pudeln hörs deras skratt rulla in över ödetomten.

Femtio meter bort står Kalle orörlig, en blå skärmmössa döljer det gråa håret, den svarta jackan slukas av mörkret. Han skrattar inte.

KALLE STIRRAR på högen med papper som likt en lavin hotar att sätta sig i rörelse, begrava honom i obetalda räkningar. Det är kört nu, finns bara en utväg, svarta pengar. Ett knippe solstrålar letar sig in genom det dammiga skyltfönstret, blänker på hans grå tinningar. Två kunder bläddrar sig igenom höstplaggen, galgarna rasslar. Det berör honom inte.

Kalle armbågar sig fram till en ledig stol på puben, slår sig ner. Vid bordet sitter ett par. Mannen är i trettioårsåldern, väderbiten, kvinnan, ung och vacker. De tittar upp när han slår sig ner, han knycker oengagerat på huvudet, men säger inget, idag har han inget intresse av fruntimmer, han behöver tänka. Svarta pengar kan han fixa, men hur skall han tvätta dem vita?

– Du förstår att sulkyn väger bara femton kilo och där satt jag med kronometern i ena handen, körspöet i den andra, det var en tilläggsloppning jag skulle delta i runt den kilometerlånga banan, berättar mannen för

kvinnan. Det var första gången jag fick bära de nya tävlingsfärgerna. Det var i lopp fem på Åby.

Kvinnan lyssnar tyst, hennes kornblå ögon är stora under den ostyriga luggen. Mannen fortsätter, han talar om fållor, startband och startspår, om hur viktigt det är att ha full kontroll över hästen så den håller sig till ren trav, så det inte blir galopp eller passgång eller treslag.

– Traven måste vara ren och fri och mjuk, förstår du, säger han.

Kalle ser sig om efter en annan plats, kvinnan skruvar på sig. Kanske har inte hon heller varit på en travbana. Plötsligt sänker mannen rösten, Kalle skärper hörseln när han uppfattar orden *tvätta pengar*.

– Min kompis Berra har satt det i system förstår du, halvviskar mannen till kvinnan... säljer travvinster.

– Jamen... Det är väl brottsligt, säger hon hest.

Kalle låtsas att han inget hört, tittar bort mot entrén, håller andan, lyssnar.

– En miljon... förstår du... en miljon.

Kalle vänder sig mot paret, säger med hög röst:

– Fin musik ikväll.
– Mm, muttrar mannen ointresserat utan att se på Kalle.

– Ni känner inte Berra... Persson? fortsätter Hans.

Han för ölstopet till munnen, försöker låta lagom intresserad.

– Nä, svarar mannen.
– Jag heter Kalle.

Han sträcker fram handen, först till mannen, sedan till kvinnan. Mannen kastar en blick på hans hand, tittar bort, tiger.

– Jag heter Anna Kant, säger kvinnan.

Hon vänder sig mot mannen, frågar med rynkade ögonbryn och gnällig röst:

– Varför hälsar du inte, Mårten?

Kalle reser sig.

– Tack för sällskapet, säger han lågt.

En vecka senare bilar Kalle till Stockholm, tar Finlandsbåten till Helsingfors och fortsätter därifrån i sin specialinredda Volvo kombi med färjan till Tallin. Han åker direkt till sin estniska kontaktperson, stuvar in den exklusiva lasten i extrautrymmet och tar färjan tillbaka.

Han drar ett djupt andetag och kör mot grönt

i den finska tullen.

Under större delen av resan mot Stockholm sover han, men en timme före ankomsten till Värtahamnen vankar han av och an, intalar sig att ingen kan veta att han varit i Estland.

Han styr mot grönt, skruvar upp radion, ler fånigt åt låten *We shall overcome* medan bilkön sniglar sig fram. Han passerar tullen, lägger band på sig för att inte omedelbart trycka gaspedalen i botten, men när låten *Money, money, money* tonar ut ur bilradion skakar han av skratt.

När han kommer hem avyttrar han sin last till en mindre nogräknad affärskontakt.

Kalle bläddrar bland travinformation och kuponger i spelbutiken, läser om V5-loppet.

Han är på plats i god tid på Romme travbana, ställer sig vid kassorna, i skydd av den blå skärmmössan iakttar han människorna som köar för att satsa.

– Är det någon som sett Berra? frågar han.

De köande stirrar på honom, men i sin iver att hinna satsa på nästa lopp har de snabbt förlorat intresset för honom.

När Kalle för tredje gången frågar efter Berra

undrar en överförfriskad man:

– Vilken Berra?

Kalle tar ett steg mot honom.

– Mårtens kompis Berra.

– Nä... han känner inte jag, säger mannen fnittrande och går sin väg.

I samma ögonblick får Kalle en knuff i ryggen, han vänder sig om mot en kraftig man med tonade glasögon. Mannen är klädd i täckjacka, jeans och toppluva, med ett knip-tångsgrepp i Kalles svarta jacka föser han honom framför sig mot en mörk vrå.

– Vad vill du Berra?

– Det tänker jag inte tala om för andra än för honom, svarar Kalle och gör sin röst mörk.

Mannen lossar sitt grepp, glasögonen blänker ondskefullt, men det bistra draget kring munnen har mjuknat.

– Det är jag som är Berra, viskar han.

– Så du är Mårtens kompis?

– Kan väl hända.

Kalle ser sig omkring, förklarar sedan att han vill köpa en travvinst för en halv miljon.

– En halv miljon? Och det tror du jag har att sälja?

– Ja, Märten säger att du kan fixa det.

- Det kostar 600 000.
- Det är ok!
- Har du pengarna hemma så vi kan göra en snabb affär?
- Ja, det går bra när som helst, svarar Kalle.
- Då ses vi här exakt klockan sju på lördag, säger mannen och ger sig iväg.

Kalle lämnar travbanan, det spritter i benen när han vandrar över gruset. Han åker direkt hem till lägenheten, öppnar garderobsdörren, ser portföljen, myser.

Äntligen orkar han se på kunderna i klädesaffären, le mot dem, skämta med en och annan av dem, han funderar till och med på att låta tvätta fönstren. På kvällen stannar han kvar några timmar, sorterar räkningar.

Efter en sista blick in i butikslokalen släcker han ljuset och beger sig hem.

Redan när han närmar sig det vita trevåningshuset känner han olusten. Det står en polisbil vid ingången. Han tittar upp mot fönstren, ser att ljuset är tänd i hans lägenhet, rusar in.

Utanför lägenheten står två polismän, de samtalar med grannen.

- Jamen där är du ju, säger grannen upp-

hetsat. Du har haft inbrott... Jag ringde polisen.

Kalle stirrar på grannen, kastar sig sedan in genom den uppbrutna dörren, springer genom hallen, förbi vardagsrummet, störtar in i sovrummet. Garderobsdörren är vidöppen, kläderna ligger i en hög på golvet. Portföljen är borta! Han gräver bland kläderna och slänger sig sedan snyftande på sängen.

Polismännen hittar honom apatisk och stirrande i taket.

– Kan du se om tjuvarna tagit något? undrar den ena polismannen.

Rösten är vänlig och medkännande.

– Nej, nej, nej, viskar Kalle medan han kastar huvudet från sida till sida.

– Du får nog lov att titta efter noga. Dom har ju rört till i lägenheten.

Kalle tiger. Polismännen rycker på axlarna.

En vecka senare anländer en väl påpälsad man till travbanan. Det är lördag kväll. Mannen har skinnmössan nerdragen i pannan, en halsduk täcker hans haka ovanför den svarta jackan. Han ställer sig på en undanskymd plats, spanar ut i folkhavet.

Klockan halv åtta ger han sig iväg, vandrar

långsamt tillbaka till bussen, halsduken har halkat ner, han tar av sig mössan, det gråa håret är fuktstripigt. Med missmodet lysande om sin krumma gestalt återvänder han till sin lilla våldtagna lägenhet.

Tre vita kallor

LISA ANDERSSON kliver ner från köksstegen, dörrsignalen är uppfordrande, kanske för att den upprepas. Hon sneglar på klockan, tio minuter över tio, stryker en blond lock från pannan, öppnar dörren.

– Jaa?... Nämen är det du? säger hon förvånad. Jag höll inte på att... ja, det var länge sedan.

Hon står kvar i dörröppningen.

– Så du känner igen mig... får jag komma in?

Lisa nickar, visar in besökaren.

– Jag tvättar fönster... måste göra klart, säger hon.

Hon hör själv hur nervös hon låter.

– Är det något särskilt som får dig att hälsa på? fortsätter hon. Jag menar... du bor väl inte här i Stockholm.

– Jag hade vägarna förbi. Jag har länge tänkt hälsa på dig.

– Barnen är hos mormor och Mats är på

universitetet, säger Lisa.

En kall vind blåser in decemberluft genom köksfönstret, hon huttrar, går mot köket. Besökaren följer efter.

– *Stäng inte fönstret!*

Lisa rycker till, vänder sig om. I nästa ögonblick står hon förstenad, stirrar på sin gäst.

– Vad... säger hon panikslagen, men blir avbruten.

– Det måste du väl begripa. Klättra upp på stegen!

Den hotfulla gestalten står över henne, tvingar henne upp, steg för steg. En vindpust får Lisas kjol att fladdra, hon griper tag i den med darrande händer, som om hon vore blyg.

– Fin utsikt här uppifrån... kliv över på fönsterbrädan så ser du bättre.

Lisa känner knivspetsen mot hälen, hon ser blodet, drar förskräckt till sig foten, gör som hon blir tillsagd.

Hukande håller hon sig i fönsterkarmen, känner av svindeln, snörvlar, stirrar ner på parkeringsplatsen med den röda bilen. Inte en människa syns till.

Lisas begravning sker i kretsen av de egna.

Kistan är smyckad med rosor, nedanför den ligger en ensam bukett med tre vita kallor. Någon envisas med blommor i stället för pengar till Läkare utan gränser. Mats läser orden "*En sista hälsning från R*". Prästen talar om den älskade hustrun och modern som så olycksaligt ryckts bort från sina kära mitt i sitt dagliga stök, endast trettio år gammal. Barnen, två och tre år, håller mormor Brita från Falun i handen och åser oförstående ritualen, medan Mats försöker dölja sin ilska över hustruns oförsiktighet.

En kvinna i huset hittade Lisas kropp i en snödriva. Polisen fick veta att Lisa var allmänt omtyckt som läkare, men att hon privat kunde vara litet vårdslös. Blodspår visade att hon skurit sig och två veckor tidigare hade hon nära nog blivit överkörd av en bil.

Polisen konstaterade att Lisa Andersson halkat under fönsterputsning på nionde våningen.

Inte förrän långt senare erinrar sig Mats Andersson hur Lisa vid ett besök till ett utsiktstorn klagade över sin höjdskräck. Det tog tid för henne att vänja sig vid nionde våningen också, ändå hade hon i sin renlighetsiver klivit ut på fönsterbrädan. Mats Andersson ruskar på

huvudet och låter barnens pladder skingra sin ilska.

Rutger Nyman glider in genom kontorsdörren i Gruvstaden, mörkklädd som alltid. Klockan är exakt tjugo minuter i åtta den 13 april. Långsmala fingrar trycker motvilligt ner kortet i stämpeluret. Maskinell kontroll av tillvaron är en personlig förolämpning efter åren i skolans värld.

Han drar kammen genom det tunna håret, nyper i pressveckan innan han sätter sig ner. I vanlig ordning är han först på plats, tystnaden ger honom en känsla av överlägsenhet.

När Gustafspinglan ljuder genom lokalerna och mumlet stiger i kafferummet reser han sig. Han säger inte mycket under de tio minuter det tar honom att tömma kaffemuggen, han har svårt att förlika sig med chefen Catharina Ek som har alldeles för lätt till skratt. Det är *han* som borde sitta på chefsstolen. En som aldrig tjänstgjort som rektor borde inte vara chef för denna statliga myndighet. Han irriteras också av den entusiasm hon visar för sitt arbete, en entusiasm som tyder på att hon saknar insikt i verksamheten.

Rutger Nyman reser sig, Catharina Ek säger:

– Sitt kvar en stund Rutger... jag tänkte att vi skulle ha en friluftsdag nästa vecka. Förslagsvis på onsdag, den tjugoandra. Vad säger ni om det?

– En hel dag? säger Rutger Nyman med låg röst, himlar med ögonen.

Om *han* varit chef hade personalen minsann sluppit ifrån friluftsjaktiteter!

– En halv då? säger chefen.

Ett glatt mummel av kvinnoröster stiger i rummet. Kontoristen Tua Karlsson tittar uppfordrande på Anna Kant, som är registrator och facklig representant.

– Jätteroligt, säger Anna Kant. Det vill vi gärna... vi som jobbar inom administrationen kommer ju aldrig ut.

– Vi som jämt måste vara ute på inspektioner behöver nog också litet syre ibland, säger biologen Lars Svensson

– Vi vandrar till Jättestupet, säger Hans Larsson som studerat geologi.

– Men då måste alla vara med! säger Catharina Ek. Hon tittar uppfordrande på Rutger Nyman, som med en ryckning i mungipan visar att han finner sig i eländet.

Onsdagen den 22 april öser regnet ner över personalen som lämnar den statliga myndigheten. Annons har varit införd i tidningen och en vit lapp på dörren förkunnar att kontoret är stängt under eftermiddagen.

Gruppen om tjugotalet tjänstemän sätter sig i rörelse mot utkanten av staden. Hans Larsson tar täten för gruppen, Rutger Nyman ser till att gå sist, dröjer på stegen för att undslippa umgänge.

När Rutger Nyman närmar sig Jättestupet har de andra i gruppen redan sett sig mätta på naturfenomenet. De bestämmer sig för att gå till en raststuga för att inta eftermiddagskaffe och ostsmörgåsar.

– Vill du att jag stannar och berättar om Jättestupet? undrar Hans Larsson.

– Behövs inte, säger Rutger Nyman och fortsätter fram mot stupet.

En dimslöja svävar över dalen. Ljudet av pladdrande människor ersätts av suset från ett lätt regn över mossan. För ett ögonblick upplever Rutger Nyman en känsla av ro.

Ljudet av en kvist som bryts får honom att vända sig om. Han stirrar förvirrad på den regnklädda gestalten, på handen som håller i

en stor kniv.

– Vad i... vad... ä... är det med dig? stammar han.

– Skulle det vara något med mig? Det bryr väl inte du dig om i så fall... fast det kanske du borde göra. Du kände inte ens igen mig när vi sågs efter alla år. Det är fin utsikt härifrån... eller hur? Vi kan väl gå ett par steg till så vi kan se ända ner... du och jag.

Rutger Nymans begravning blir en vacker tillställning. Hela personalen vid den statliga myndigheten är där, liksom en del tidigare skolledarkolleger och lärare. Chefen talar högstämt om Rutger Nymans plikttrohet, om hans intellektuella skärpa. Blomsterkransarna prålar och utsöndrar en sötaktig doft över församlingen. Det är bara begravningsbuketten med tre vita kallor "*Med en sista hälsning från R*" som ser litet bortkommen ut.

Vid begravningskaffet som Rutger Nymans åttioåriga mor bjuder på diskuteras det olycksaliga fallet från Jättestupet.

– Jag borde ha ställt in friluftsdagen, det regnade ju så... borde tänkt på halkan, säger chefen.

– Man kan ju halka fast det inte regnar... om man går alltför nära kanten, säger Hans Larsson.

– Han var ingen friluftsmänniska, min Rutger, säger modern suckande. Gummistövlarna... de var min mans och alldeles för stora. Ja, *han* var en friluftsmänniska han, min man alltså, ingenjören. Rutger var så opraktisk. Förra månaden glömde han fylla på bromsolja i bilen. Den gången hade han tur... han hamnade i en häck nedanför vår backe. Om han hunnit till nästa backe hade han väl kört ner i sjön.

Sven Pihl stryker kemiformeln från tavlan och vänder sig mot klassen med ett bistert adjunktsleende.

– Nåå? säger han och sväljer en elak anmärkning.

Han nickar mot Peter som ensam räcker upp handen. Peter går fram till tavlan, skriver upp en formel, söker bekräftelse hos läraren, får ett snett leende till svar. I samma stund ljuder skolklockan. Sven Pihl tittar irriterad på armbandsuret.

– Jag förutsätter att ni *alla* kan detta nästa gång vi träffas... jag säger *alla* och då menar jag dig också, säger han och stirrar på en för-

skrämd flicka på första bänkraden.

Sven Pihl fyller portföljen och kör hem till villan i utkanten av Gruvstaden. Vårsolen gnistrar i snödrivorna. Han ser dottern Marie sitta på altanen, kommer att tänka på hennes tjugoförsta dag.

– Vad kan man ge en blivande fysiker i födelsedagspresent? frågar han.

– En resa till Kina kanske? svarar hon skratande. Kan jag ta bilen in till stan?

– Javisst, jag skall ha en lugn hemmakväll, svarar han.

En timme senare passerar en röd bil huset, Sven Pihl vet att han sett den köra förbi tidigare. Bilen vänder på gatan, stannar utanför hans grind. Han iakttar den genom köksfönstret, efter en stund går han ut för att höra vem som söks.

– Jag är från polisen säger föraren och viftar med en legitimation. Er dotter Marie har råkat illa ut...

Sven Pihl får svårt att andas, pulsen hamrar i öronen, han mår illa. *Hon har krockat!* Han frågar sig inte hur bilföraren kan veta att han är Maries pappa.

– Hur är det med henne? flämtar han.

– Hon klarade sig hyfsat... hon vill att pappa hämtar hem henne.

– Jag skall bara ta jackan, säger Sven Pihl.

Han rusar in, ger sig inte tid att stänga altandörren eller att ta på sig jackan, rusar ut igen, sätter sig bredvid föraren.

Bilen styr ut mot landsbygden.

– Men... hon skulle ju åka in till stan.

– Jaha? Då måste hon ha ångrat sig, säger föraren kort.

Femton minuter senare viker bilen av från landsvägen, den kör in till en gammal timmerstuga.

Sven Pihl ser sig förbryllad omkring. Huset ligger ensligt i skogskanten, det ser obebott ut. På förstukvisten står ett bollträ lutat mot väggen som ett minne från gamla tider med barn i huset, skorstenen är sprucken, dörren hänger på sned.

De går sida vid sida bort mot dörren.

Åsynen av huset gör honom frusen, han drar på sig jackan. De når dörren, föraren stannar upp, säger:

– Gå före du!

Sven Pihl stiger in, en dunst av gammalt möter honom i hallen, han sträcker ut handen

mot ljusknappen, känner smällen. Allt blir svart.

Han vaknar, uppfattar ett flämtande ljus.

Han ligger på rygg på golvet, bakhuvudet pulserar av smärta, intill sig ser han siluetten av någon som hukar, verkligheten kommer smygande tillbaka.

– Marie... mumlar han lågt, försöker sätta sig upp.

Han upptäcker att hans händer liksom fötterna är sammanbundna med tejp.

– Marie är inte här... det är ingen fara med henne. Det är värre med hennes pappa, säger den hopsjunkna gestalten.

I skenet från två tjocka stearinljus känner Sven Pihl igen bilföraren som hämtat honom.

Ett bollträ ligger på golvet, intill detta blixtrar en kniv på en hög med plast.

– Vem är du? frågar Sven Pihl. Lossa tejp... omedelbart! Det är ju kidnappning det här!

Han försöker göra rösten barsk och myndig som vanligt, men hör själv hur ynklig han låter.

– Vem *jag* är... om du hade brytt dig om det hade du sluppit undan... då hade du kunnat sitta hemma i din fina villa med din välutbildade dotter, säger kidnapparen och fortsätter:

– Du skall inte tro att du är den första... jag

har sparat dig till sist.

– Vad talar du om? Vad har du gjort? Vem är du?

Sven Pihl anstränger sig att komma på vem kidnapparen är. Omkring trettio år gammal, längre än han själv, gråa ögon som fixerar honom, råttfärgat rakt hår.

Långsamt växer insikten att det måste vara en tidigare elev han har framför sig, en elev som inte trivts i skolan.

– Jag har haft dig som elev, eller hur? säger han, försöker låta lugn.

Kidnapparen ser ut att kippa efter andan, nickar sedan tyst och sträcker ut handen mot kniven.

– Det måste vara länge sedan, säger Sven Pihl, han undviker att titta på kniven.

– Femton år... femtusenfyrahundrasjuttiofem dagar.

– Du gick i nian?

Kidnapparen ruskar häftigt på huvudet, munnen sträcks ut till ett smalt streck.

– Soltaskolan, säger Sven Pihl, han rör försiktigt på händerna bakom ryggen.

Han känner skräcken tillta, tejpens ger inte efter, den kalla blicken skrämmer honom – för

att inte tala om kniven.

– Solstaskolan... åttan... jag kom inte längre.

Till sin förvåning ser Sven Pihl handen med kniven torka bort en tår. Han stirrar på ansiktet, kommer ihåg. För sitt inre ser han ett ungt ansikte med gråt i ögonen, stripigt hår fullt av lera, en blick som vädjar om hjälp.

– Jag var din klassföreståndare.

– Du börjar minnas.

Sven Pihl böjer på huvudet.

– Men du gjorde inget...

– Jag minns inte detaljer... bara att du var ledsen... att du flyttade, säger Sven Pihl.

– De där *detaljerna*... som ni inte brydde er om var mitt liv... *mitt unga liv*.

– *Ni*? Du säger ni?

Sven Pihl huttrar i kylan, plasten som visar sig vara en stor påse prasslar i kidnapparens hand.

– Jag vet inte om jag skall ta kniven eller plastpåsen, säger kidnapparen lågt till sig själv. Vilka *ni* var? Ni var många... fast en del finns ju inte längre... Lisa... och rektorn och Mårten som körde ihjäl sig alldeles själv.

– Rektorn? Rutger Nyman? säger Sven Pihl förskräckt, han erinrar sig begravningen två

veckor tidigare, samtalen om hur olyckan vid Jättestupet kunnat ske.

Det var alltså ingen olycka. Nyman hade varit rektor vid Solstaskolan för femton år sedan. En nitisk rektor med stora krav på ordning och reda, men en som inte ville befatta sig med eleverna. Det var Sven Pihls första lärartjänst, han kom ihåg bråket bland eleverna i klassen på högstadiet.

Plötsligt står allt klart för honom. En flickas mamma påstod att dottern blivit illa behandlad av kamraterna i skolan och att detta skett under flera år. Flickan hade bland annat tvingats klättra upp på en stege och blivit trampad på fingrarna och nerknuffad. Mamman talade om blåmärken på armar och ben, lera i ansiktet och håret, sönderrivna skolböcker, öknamn.

En ljuslockig, blåögd flicka slog ifrån sig alla anklagelser om att ha lett mobbarna. Rektorn hade förklarat för lärarkollegiet att mobbning inte existerade på hans skola, att det var bäst att flickan vars moder påstod något sådant slutade. Hon skulle fylla sexton år, hennes höga frånvaro hade enligt rektorn visat på hennes totala ointresse för att slutföra skolgången.

– Du slutade i åttan?

Kvinnan framför honom nickar tyst. Hon vilar handen med kniven mot golvet, väntar på att han skall prata vidare.

– Jag minns att du var duktig i kemi och fysik...

– *Råttan* kallade ni mig... ja, jag var bra i tekniska ämnen... kunde ha blivit nå´t om jag haft kraft att fortsätta... men hur skulle en *Råtta* orka...

Hon talar uppgivet, ser ner i golvet.

– Jamen *jag* kallade dig väl inte *Råttan*! säger Sven Pihl upprörd.

Kvinnan lyfter blicken, plastpåsen prasslar, hon höjer kniven, säger:

– Jo... *Råttan i åttan*... sa du. Hade du inte gjort det så hade du inte varit här nu.

– Jag kan inte ha menat det. förlåt... jag vill att du förlåter mig... Jag var så färsk som lärare.

– Du tog *deras* parti. Det var enklast. Lisas mobbgrupps parti... söta, populära Lisa... men det har hon inget för idag... hon fick vad hon förtjänade... det var hon som knuffade ner mig från stegen... i december var det hennes tur att bli knuffad.

– Så det var ingen olyckshändelse? Jag hörde talas om det, Lisa Andersson var väl läkare i

Stockholm?

Sven Pihl talar lågt, drar in luft i djupa andetag, försöker dölja rädslan. Han kan inte komma på kvinnans namn. Att hon kallades Råttan måste bero på att hon ansågs grå, inte på att hon hette något på R, gissar han, ser på henne. Gråblek, utan tillstymmelse till smink, långa ben i bruna byxor, grova skor, en svart täckjacka som gör henne otymplig.

Kvinnan möter hans blick, men säger inget. Han måste komma på hennes namn! Måste övertyga henne om att han verkligen såg henne för femton år sedan, inte som en grå råtta utan som den storvuxna flicka hon var.

– Du har inte något fotografi från den tiden på dig?

Hon rycker till, men slappnar sedan av, sitter en lång stund med blicken sänkt, som om hon studerade springan mellan golvbräderna.

Hon lägger ifrån sig plastpåsen och kniven, drar ner dragkedjan i jackan, tar fram en brun plånbok. Ur ett av de slitna facken plockar hon upp ett skrynkligt svartvitt klassfotografi, som hon slätar ut mot golvet.

Sven Pihl ser körkortet i plånboken, läser namnet,

hoppas att det är hennes flicknamn.

– Ja, du *Tua Karlsson*, du var en av mina duktigaste elever du, säger han.

Hon tittar upp, ögonen är stora, munnen halvöppen, för en stund möts deras blickar. Sedan ser hon på fotografiet igen, viker ihop det, stoppar det i fickan.

Sven Pihl säger inget, men hans blick följer henne när hon reser sig. Kvar på golvet ligger plånboken, kniven, plastpåsen och ett bollträ.

Tua Karlsson lämnar huset.

Sven Pihl hör bilmotorn starta, han kämpar för att bli fri. Kniven får honom att blöda, men han kommer inte loss. Han lyckas resa sig med ryggen mot väggen, hoppar jämfota ut ur stugan.

På gårdsplanen står den röda bilen, motorn spinner, bilrutorna är immiga.

Han hoppar fram till bilen, ser slangen som går från avgasröret in i kupén. Med ryggen mot förardörren kämpar han för att få upp den.

Dörren går upp, hans knäveck ger vika för Tuas medvetslösa kropp.

– Du får inte dö nu Tua! ropar han.